

RÉVÉSZ LÁSZLÓ

A Komplex Alaprogram Testmozgásalapú alprogramjának kapcsolata a mindennapos testnevelés megvalósítási lehetőségeivel

BEVEZETÉS

Az Európai Unió érvényben levő szakpolitikájának egyik célkitűzése az alacsony iskolai végzettségűek arányának visszaszorítása a tagállamokban.¹ Az európai uniós célokhoz alkalmazkodva Magyarország vállalta, hogy 2020-ig 10 százalék alá csökkenti a korai iskolaelhagyók arányát, így növelve azon tanulók számát, akik középfokú végzettséget szereznek.² A Nemzeti Reform Programban rögzített cél elérése érdekében több fejlesztési projekt is indult az elmúlt években. A különböző programok a korai iskolaelhagyás kezelésére a *prevenció* (az iskolaelhagyás megelőzése), az *intervenció* (az iskolaelhagyás megállítása) és a *kompensáció* (az iskolaelhagyók visszavezetése) eszközeivel törekednek.

Az EFOP-3.1.2-16-2016-00001 azonosítószámú, *A köznevelés módszertani megújítása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése céljából* című pályázati program legfőbb célkitűzése a végzettség nélküli iskolaelhagyás mérsékléséhez kapcsolódó intézkedések iskolai szintű támogatása, valamint szakmai megoldások kidolgozása a prevenció oldaláról. A projekt fejlesztési beavatkozásként értelmezhető a végzettség

nélküli iskolaelhagyás mérséklése érdekében. Megcélzott tevékenysége:

- a lemorzsolódás megelőzésére alkalmas, tanulást támogató pedagógiai módszerek kidolgozása, és országos elterjesztése az alap- és középfokú oktatásban résztvevők számára, valamint
- a pedagógiai szemléletváltás elősegítését szolgáló pedagógusképzési és továbbképzési tartalmak megújítása.

A kidolgozott *Komplex Alaprogram* gazdag szakmai eszköztárral támogatja a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzését. Egyrészt az iskolák szervezeti kultúrájának fejlesztésében nyújt segítséget, másrészt a pedagógusok módszertani repertoárjának bővítése révén fokozza az iskolák tanulómegtartó erejét.

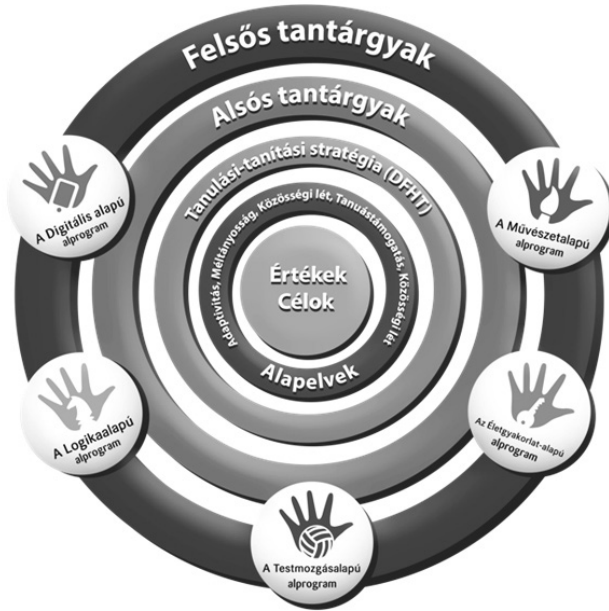
Jelen műhelymunkában bemutatjuk a *Komplex Alaprogramot*, annak tanítási-tanulási stratégiáját, valamint a Testmozgásalapú alprogramot. Célunk, hogy az alprogram bemutatása mellett megvilágítsuk azokat a lehetőségeket, melyek segítik a mindennapos testnevelés megvalósítását az alprogram tartalmainak megvalósításával (*Révész, 2018a*).

¹ Az Európai Unió Oktatási Tanácsa 2011-ben Ajánlást fogadott el a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:191:0001:0006:HU:PDF>

² A magyar kormány az EU 2020 stratégia céljainak hazai megvalósítását szolgáló Nemzeti Reform Programjában vállalta, hogy a korai iskolaelhagyók arányát az évtized végére 10%-ra csökkenti (*Magyarország 2018. évi Nemzeti Reform Programja, 2018*).

1. ÁBRA

A Komplex Alapprogram felépítése

1. A KOMPLEX ALAPPROGRAM BEMUTATÁSA

A Komplex Alapprogram célja, hogy egységes rendszerbe szervezzen olyan differenciált tanulásszervezési eljárásokat, melyek kedvező irányba befolyásolják a tanulók iskolatapasztalatát, ezáltal elejét veszik a tanulás idő előtti megszakításának, a lemorzsolódásnak.

1.1. A Komplex Alapprogram értelmezése

A Komplex Alapprogram Nevelési-oktatási programja, valamint Tanulási-tanítási stratégiája (Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoporthoz – DFHT), olyan pedagógiai módszereket és eljárásokat szervez

egységes rendszerbe, amelyek erősítik az intézmények esélykiegyenlítő szerepét, növelik az iskolák személyiségfejlesztő kapacitásait. A program épít a tanulók sokféleségére, egyediségére, megcélozza az egyedi képességek társas interakciókon keresztül történő kibontakoztatását. A személyiségfejlődésre és a közösségek működésére érzékeny pedagógiai és tanulási módszerek alkalmazása olyan szemléletváltást eredményezhet, amely erősíti a tanulók bevonódását a tanulási folyamatba, lehetővé teszi a tanulás élményszerűségének figyelembevételét, alapot ad az önismereten alapuló pályaválasztáshoz, így elősegíti a legalább középfokú végzettség megszerzéséhez vezető tanulási út bejárását. A program egyidejűleg érinti a diákok, a pedagógusok és a szülők közösségeit, ezért az iskola egészére lehet hatással.

A *Komplex Alapprogram* az iskola tanulómege tartó erejét elsősorban a személyre szabott tanulástámogatás, a tanulóközösségek erősítése, valamint az intézmények pedagógiai-szakmai támogatása révén segíti elő. Integrálja a pedagógiai gyakorlatban korábban alkalmazott, differenciált fejlesztésre alkalmas, bevált gyakorlatokat, módszereket, tanulásszervezési módokat, és ezeket egységes elméleti keretbe foglalva teszi hozzáférhetővé az intézmények számára. A program középpontba helyezi a státuszkezelésen alapuló tanulói képességfejlesztést is (Révész és K. Nagy, 2018a).

1.2. A Komplex Alapprogram tanulási-tanítási stratégiája

A *Komplex Alapprogram* tanulástámogató módszertanának (tanítási stratégia) központi eleme a heterogén tanulócsoportokban folyó differenciált fejlesztés. Ennek megfelelően a programon belül önálló elem a DFHT tanítási-tanulási stratégia közvetítése. A DFHT tanítási stratégia célja, hogy a tanulók meglévő tudása folyamatosan bővüljön, pozitív élményekben, sikerekben legyen részük, tanulási motivációs szintjük növekedjen, és képessé váljanak az önálló tanulásra.

A program holisztikus szemléletű, nem csupán a kognitív képességek fejlesztésére koncentrál, hanem együttesen veszi figyelembe a nevelés és oktatás kognitív, morális és affektív komponenseit. A *Komplex Alapprogram* egyfajta átfogó ernyő-konceptió, amely a korábbi fejlesztéseket figyelembe veszi, azokat innovatív módon kibővíti és egységbe rendezi. A program koherenciáját

biztosítja, hogy a teljes program átfogó, következetesen végigvitt alapelvek szerint szerveződik; olyan önálló tanítási-tanulási stratégiát kínál, amely megjelenik a tanítási órákon, valamint az alprogrami foglalkozásokon is. Az alprogrami foglalkozások a képesség- és készségfejlesztést szolgálják, és megfelelő szabadságot biztosítanak a pedagógusok számára a tanítási stratégia és a helyi kontextushoz jól illeszthető adaptív alkalmazására (K. Nagy és Révész, 2018).

A *Komplex Alapprogram*ban a tanulás folyamatát többszintű reflexió teszi irányíthatóvá. A tanulókra fókuszálva a csoportszintű tervezés is érvényre jut. A csoportszintű tervezésre fókuszálva az osztályközösségre vonatkozó tervek is érvényre jutnak. A *Komplex Alapprogram* által vezérelt tanítási folyamatban a személyre szabott fejlesztés során a munkavégzés felteletei differenciáltan szerveződnek, ezzel biztosítva a tanulók egyéni különbségeihez történő alkalmazkodást (Koronczainé, 2013).

A *Komplex Alapprogram* tanítási-tanulási stratégiájának fókuszában a differenciált fejlesztés áll. A DFHT három fő területen jelenik meg az iskolai gyakorlatban.

1. A tanórákat érintően a DFHT a differenciálás, illetve a személyre szabott fejlesztés segítője, amelyben az ismert tanulásszervezési technikák mellett megjelenik a Komplex Instruációs Program (KIP).³ A pedagógusok a kötelező tanítási órák során alkalmazzák a DFHT módszereit. Ennek aránya a közismereti órák esetében 20%.
2. A tanulásszervezés folyamatában körülbelül a tananyag egyharmada (30%) az

³ Ma már szintén széles körben ismertté vált tanítási módszer, amely a többféle szempontból heterogén iskolai osztályokban teszi lehetővé magas szintű csoportmunka szervezését.

alprogramokkal összekötve valósul meg (ezek a *Komplex órák*).⁴ Más megfogalmazásban ez azt jelenti, hogy a közismereti órák során a pedagógusok a DFHT alkalmazása mellett megteremtik az alprogrami kapcsolódásokat, és azok tartalmait, eljárásait beemelik az óraszervezésbe.

3. A délutáni időszakban az önálló alprogrami foglalkozások valósulnak meg. E foglalkozások a kötelező tanórák utáni időszakban segítik a korábban megszerzett tudás mélyítését, alkalmazását, de támogatják a képességfejlődését is (K. Nagy és munkatársai, 2018).

2. A KOMPLEX ALPROGRAM ALPROGRAMJAI

A *Komplex Alaprogram* keretében a személyiségfejlesztés, a képességfejlesztés, a transzverzális készségek fejlesztése, valamint a megnevezett indirekt célok az alprogramok keretében valósulnak meg. A program újszerű eleme, hogy alapelvei és tanítási-tanulási stratégiái mellett alprogramokkal is támogatott. A tematikusan elkülönülő öt alprogram:

1. Logikaalapú,
2. Testmozgásalapú,
3. Művészetalapú,
4. Digitális alapú és
5. Életgyakorlat-alapú alprogram.

Az alprogramok az iskolai gyakorlatba integrálva lehetőséget biztosítanak a tanu-

lók tanulási eredményeinek javítására is (Révész és K. Nagy, 2018; Révész, 2018b).

Az alprogramok célja – az alapelvekre és a DFHT-ra épülve –, hogy olyan új módszereket, tanulásszervezési módokat emeljenek be a mindennapi pedagógiai, tanítási gyakorlatba, melyekkel a tanulás élményszerűvé válik, a tanuló aktív, alkotó részese lesz a tanulási folyamatnak. Az alprogramok önálló részei a programnak, azonban a keresztantervi tartalmakon és az alkalmazott módszereken keresztül kapcsolódnak egymáshoz. További cél a képességfejlesztés, a tanulói erősségek megtalálása, a lemaradás kompenzálása, a kiemelkedő képességű tanulók tehetségtürelteinek azonosítása.

Az alprogramok főként tantárgy-független módszertani eszközrendszerrel és tartalmakat alkalmaznak, amelynek eredményeként az iskolai tantárgyak és a tanórán kívüli foglalkozások széles körében felhasználhatók. Tanulásszervezési szempontból az alprogramok módszertani eszköztárában⁵ szereplő feladatok óratervezés szerint történő felhasználásra éppúgy alkalmasak lehetnek, mint adott pedagógiai helyzetben rögtönzött differenciált feladatadásra (például a lassabb ütemben haladó tanulók bevértésakor a gyorsabb ütemű tanulóknak feladat adható).

2.1. A Testmozgásalapú alprogram bemutatása

A Testmozgásalapú alprogram az iskolai testmozgásprogramok három területén –

⁴ A *Komplex órák* fogalmához tartozik minden olyan óra, amely épít a *Komplex Alaprogram* tanítási-tanulási stratégiájának a sokszínűségére, módszereire és technikájára, és amelyek felhasználják a *Komplex Alaprogram* alprogramjainak munkaszervezését és ajánlott tartalmát.

⁵ A módszertani eszköztárak a programban részt vevők számára elérhető a Tudástár elektronikus felületen

testnevelésóra; mozgásos tanulás osztálytermi környezetben; szabadidős mozgástevékenységek – tevékenykedő pedagógusok módszertani repertoárját és szemléletét kívánja bővíteni. Az alprogram fejlesztését a *Komplex Alapprogram* alapelvei határozzák meg, az alprogram azonban a minőségi testnevelés keretrendszerét is figyelembe veszi (Csányi és Révész, 2015).

Az alprogram kapcsolódása a Komplex Alapprogram alapelveihez

Az alprogram a program részeként, a testmozgás iskolai környezetben előforduló minden formájára támaszkodva, tanulástámogató eszközeivel vesz részt a tanulók komplex fejlesztésében. Az alprogram a testmozgásos szituációkban (testnevelésóra, tanórai mozgásalkalmak, szabadidős mozgástevékenységek), élményt nyújtó társas interakciókban adhatja meg az egyedi képességek kibontakozásának lehetőségét. A Testmozgásalapú alprogram a *Komplex Alapprogram* alapelveihez a következő módon kapcsolódik:

A testmozgáson alapuló tevékenységek alapvető eleme a társas együttműködés (például a csapatsportoknál), amelynek terepe túlterjed az iskolai kereten, azaz a mikro- és makrotársadalmi környezetben is megjelenik. A *tanulástámogatás* a transzverzális készségek fejlesztésén keresztül valósul meg. E képességeket a tanulók mozgásos tevékenységekbe történő bevonásával lehetséges fejleszteni (Révész és Csányi, 2015). A kulcskompetenciákon átívelő transzverzális készségek (a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményező-készség, a problémamegoldó gondolkodás, a kockázatelemzés, a döntéshozatal és az érzelmek kezelése) fejlesztése nem szűkül le az iskolai keretek között megjelenő formá-

lis tanulásra, hanem proaktívan segíti az informális és nem formális tanulást is, ezzel kapcsolódik a *komplexitás* alapelveéhez. Az egyéni szükségleteket figyelembe véve, tanulóközpontú és az egyéni szinthez igazodó, esélyegyenlőséget biztosító oktatási módszerek alkalmazásával az alprogram támogatja az *adaptivitás* és *méltányosság* alapelvét. A differenciáláson alapuló módszertannal, a személyre szabott feladatokkal és értékeléssel biztosítja a heterogén tanulócsoporthoz minden tagjának az egyéni fejlődés lehetőségét. Az alprogram az aktív, kreatív, felelősségteljes magatartást kialakító oktatási módszerek alkalmazásával teszi a testmozgáson alapuló tevékenységeket a közösségi célok és az egyéni felelősség életgyakorlatává, s támogatja ily módon a *közösségi létet*.

Az alprogram célja

A Testmozgásalapú alprogram célja a testmozgásprogramokban a DFHT elveire támaszkodó, az egészségtudatos életmódot megalapozni tudó, élmény- és tanulóközpontú módszertan elterjesztése.

A módszer céljai többretűek. Cél, hogy olyan élményszerű, a testmozgáson és a mozgásos tanuláson alapuló módszereket és tevékenységeket integráljunk a tanítási folyamatba, melyek segítségével a tanulási folyamat eredményessége fejleszthető, valamint a tanulók kognitív, affektív, szociális és pszichomotoros képességei, készségei fejlődjenek. További cél, hogy a tanulók az alapvető napi aktivitási szükségleteiket valóban aktív, mozgásos tevékenységekkel elégítsék ki, s hogy az iskolai szabadidőben is jelenjenek meg ezek – illetve azok a tanulói önkéntességen alapuló önszerveződések, melyek a szabadidő konstruktív eltöltését tartalmazzák.

Az alprogram tartalma

1. Fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató módszerek és kereszttantervi tartalmak implementációjának támogatása testnevelésórai környezetben, a differenciálásra épülve.
2. Mozgásos, tanulást támogató módszerek és tartalmak tanulási folyamatba történő integrálása osztálytermi környezetben.
3. Önkéntességre és befogadásra épülő informális és nonformális tanulás testmozgásalapú támogatása iskolai környezetben (Révész, 2018b).

3. A TESTMOZGÁSALAPÚ ALPROGRAM ÉS A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS KAPCSOLATA

A mindennapos testnevelés kapcsán érdemes figyelembe venni azt a tényezőt, amely a tanórák tartalmi kérdéskörével, illetve a mindennapos testnevelés megszervezésének módjával áll kapcsolatban. A Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.) 27. § alapján: „(11) Az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azokban az osztályokban, amelyekben közismereti oktatás is folyik, azokon a tanítási napokon, amelyeken közismereti vagy szakmai elméleti oktatás is folyik, megszervezi a mindennapos testnevelést legalább napi egy testnevelésóra keretében, amelyből legfeljebb heti két óra:

- a) a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott oktatásszervezési formákkal, műveltségterületi oktatással,
- b) iskolai sportkörben való sportolással,
- c) versenyszerűen sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján sportoló tanuló kérelme alapján

a tanévre érvényes versenyengedélye és a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel,
d) egyesületben legalább heti két óra sporttevékenységet folytató tanuló kérelme alapján – amennyiben délután szervezett testnevelésórával ütközik – a félévre érvényes, az egyesület által kiállított igazolással váltható ki.”

A fentiek szerint alapvetően kétféle modell alakult ki az iskolarendszerben: a heti 3 órás és a heti 5 órás modell – amelyre a kétféle kerettanterv rendelkezésre áll, s amely egyben oktatásszervezési felosztás is. A 3 órás modellben az iskolák jellemzően a délelőtti órakeretben, a kerettanterv alapján szerveznek 3 testnevelésórát, míg a délutáni időkeretben biztosítanak további 2 tanóra mozgáslehetőséget, amelyben – a kiváltások lehetősége miatt – jellemzően nem vesz részt minden tanuló. Az 5 órás modellben ellenben tipikusan a délelőtti órakeretben, az „5 órás” kerettanterv alapján megszervezett módon zajlik a mindennapos testnevelés (Csányi és mtsai, 2018).

A testmozgásalapú alprogram mindkét modellhez illeszthető, azonban a rendelkezésre álló órakereteket figyelembe véve a 3+2 órás modellt támogatja jobban. Tartalmát tekintve a jogszabály által definiált műveltségterületi oktatás és az iskolai sportkör mozgásos tartalmait is lefedi. Az iskolai oktató-nevelő munka szerves részét képezi a tanulók sokoldalú fejlesztése (motorikus, kognitív, affektív, szociális), így mindenképp az iskolai keretek között történő fejlesztés az indokolt, azaz a tanulók iskolai tevékenységkörének bővítése. Az alprogram nemcsak a testnevelésórai tevékenységekhez kapcsolódik, hanem iskolai mozgásprogramokat is kínál.

3.1. A Testmozgásalapú alprogram tartalmi területeihez kapcsolódó ajánlások

A Testmozgásalapú alprogram követi a *Komplex Alapprogram* alapelveit, fejlesztési irányait, illetve a differenciált fejlesztés szemléletét. Ezek alapján a három tartalmi területhez kapcsolódó ajánlások (*Barati és munkatársai, 2018* alapján) a következők:

a) Fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató módszerek és kereszt-tantervi tartalmak implementációjának támogatása testnevelésórai környezetben

A módszerek, stílusok az alábbiak lehetnek:

- Vezénylő, parancsoló: pedagógus követése – törekedni kell itt is a differenciálásra.
- Interaktív: mozgástanulás – minél több gyakorlat, differenciált formában.
- Állomásos: önálló gyakorlás – alkalmazunk zenét, időkeretet, feladatkártyát. A tanuló választhat, melyik állomás feladatait végzi el, a nehezebb vagy a számára könnyebben elvégezhető feladatsort, ezáltal működik az öndifferenciálás.
- Önellenoőrzéses: önellenoőrzési lista, önértékelő lap, önálló gyakorlás. A pedagógus és a tanuló folyamatában láthatja az elvégzett munkát, a fejlődést.
- Az indirekt tanulóközpontú, produktív oktatási stratégiák fejlesztően hatnak a tanulók kreativitására, önállóságára, problémamegoldó képességeinek fejlesztésére, felelősségvállalására, vállalkozói, kommunikációs képességeire, reális önértékelési és mások értékelését illető képességeire. Az öndifferenciáló képességeket fejlesztik. Erősítik a diákok közötti szociális kapcsolatokat. A tehetséges ta-

nuló segíti társait a mozgástanulásban, sikerélményhez juttatja őket, de önmaga is fejlődik a tanulási folyamatban.

- Társtanítás: motiváló, teljes személyiséget foglalkoztató, produktív módszer, a felelősségvállalást erősíti. A tehetségesebb tanuló segíti a mozgástanulásban társait, így a gyengébb képességű tanulók is sikerélményhez jutnak.
- Kooperativitás, KIP (speciális kooperativitás; önálló munka, csoportmunka, egyéni felelősség – a szerepkörök rotálódnak. A csoportfeladatokat minden tanulónak el kell végezni, s a cél, hogy a végén az egyénre szabott feladatok megoldása sikeres legyen.)
- Felfedezéses tanulási stílus: akkor lesz sikeres, ha a tanár a kezdet kezdetén támogatja, segíti, irányítja a tanulás folyamatát. A konvergens felfedező tanulás problémamegoldó kérdések sorozata.
- Felfedezéses: divergens – jellemzője a kreativitás; több helyes válasz létezik, többféle megoldás.
- Tanuló által tervezett: ez a legindirektebb – alkalmazó – módszer, a gyakorlás, az egyéni felelősség kerül fókuszba. Itt is jelen van a differenciálás, hiszen a legügyesebb tanulók irányító szerepet töltenek be.

A pedagógusközpontú oktatási stílusokban is folyamatosan jelenjen meg a differenciálás, a személyre szabott feladat, az egyéni hibajavítás, a pozitív visszajelzés a pedagógus részéről.

b) A mozgásos tanulás integrálását támogató módszerek és tartalmak tanulási folyamatba történő integrálása osztálytermi környezetben

Javaslatok:

- A keresztntantervi tartalmakban a mozgásos tevékenység minél több órán tantermi keretek között, minél többször jelen-

jen meg, segítve ezzel a hatékony, élményszerű tanulást.

- A mozgásos tevékenységek megvalósítási lehetőségei: tantermi környezetben az óra elején motivációnak; óra eleji ismétlésnek; fogalmak gyakorlására a fő részben; az óra végi összefoglalásnál – de kiválóan alkalmasak a mozgásos játékok a figyelem fejlesztésre is.
- Minden gyermek sikereket érhet el, ha játékokkal, játékos formában, mozgás közben sokféle képességét fejlesztjük.
- A differenciálás megvalósítását is támogatja mindez, hiszen a játékszabályokat lehet módosítani, a tanulók képességeihez lehet igazítani.

c) *Önkéntességre és befogadásra épülő informális és nonformális tanulás testmozgásalapú támogatása iskolai környezetben*

Ajánlások:

- A délutáni szabadidőben, az önkéntes alapon szerveződő csoportokban a versenyek szervezése, lebonyolítása, a tanórák közötti szünetek mozgásos tevékenységgel teljenek.
- Önkéntességen alapuló versenyek szervezésére kiválóan alkalmas a projekt módszer.
- Minden tanuló tehetséges valamiben és ezt megmutathatja a projekt tervezésében, lebonyolításában.
- Így minden tanuló, aki részt vesz a projektben, sikerélményhez jut. Azok a tanulók is, akik kevésbé tehetségesek, de képesek versenyeket szervezni, tervezni, lebonyolítani, élményként élik meg a rendezvényeket.
- Minden tanuló olyan feladatokat választhat a szabadidős versenyek tervezésében, szervezésében, lebonyolításában, amihez a legjobban ért.

3.2. A Testmozgásalapú alprogram megvalósítását támogató eszközök

A *Komplex Alapprogram* egységes szolgáltatási portfólióval is támogatja az alprogram iskolai szintű, eredményes megvalósítását (pl. pedagógus-továbbképzés, szakmai támogatórendszer, szakmai közösségek, fórum, elektronikus tudástár).

A programhoz szakmai kiadványok is készültek, melyek magukba foglalják a *Komplex Alapprogram Konceptióját*, a *Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportokban Konceptióját*, illetve alsós és felsős tanítói és tanári kézikönyveket (összesen 26 db-ot), alprogrami koncepciókat – így a *Testmozgásalapú alprogram Konceptióját* is –, módszertani eszköztárakat, feladatbankokat és tankockákat, melyeket a pedagógusok díjmentesen megkapnak. A kiadványok online és nyomtatott változatban is elérhetőek a programhoz csatlakozók számára. A képzések és szakmai kiadványok mellett szakmai támogatórendszer is működik, melynek részeként jelenléti támogatás formájában szakmai támogató segíti a program megvalósulását.

ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen dolgozatban röviden bemutattuk a *Komplex Alapprogramot*, annak alapelveit, illetve céljait, fejlesztési irányait. A programot átfogó tanítási-tanulási stratégia középpontjában a differenciált fejlesztés áll, mely kiterjed az alprogramokra is. A mindennapos testnevelés kérdésköre napjainkban már nem újkeletű, a gyakorlat több éve megvalósul az iskolákban. Ezzel együtt a megvalósítás lehetőségei sokrétűek, és az

infrastrukturális helyzet miatt eltérő módon megvalósíthatóak. A jogszabályi keretek adta lehetőség – két tanóra kiváltása – meglátásunk szerint abban az esetben támogatja a testnevelés eredendő céljait, amely valóban sportegyesületi keretek között megvalósuló sporttevékenységben öltetnek testet. Ennek elmaradása a kitűzött célok elérését veszélyezteti. Ennek okán azt javasoljuk, ha nem is öt testnevelésóra időtartamban, de mindenképp iskolai keretek

között valósuljanak meg a mozgásos tevékenységek. *A Testmozgásalapú alprogram ezen cél elérését támogatja, hiszen a két órás időkeretre ad megoldási lehetőségeket.* Az alprogram középpontjában a tanulókörponton, differenciált fejlesztés elemei állnak, élényszerű testmozgásprogramok által, mely támogatja a testmozgáshoz kapcsolódó pozitív attitűd kialakítását, az élethosszig tartó egészség tudatos gondolkodás megalapozását.

IRODALOM

- Barati Krisztina, Boda Eszter, Bognár József, Boruzs Norbert, Csáki István, Fügedi Balázs, Kövecés Tünde, ... és Varga Attila (2018): *A Testmozgásalapú alprogram célja*. In: Csáki István, Révész László (szerk.): *A Testmozgásalapú alprogram koncepciója*. Líceum, Eger.
- Csányi Tamás, Révész László (2015): *A testnevelés tanításának didaktikai alapjai – Középpontban a tanulás*. Magyar Diáksport Szövetség, Budapest.
- Csányi Tamás, Révész László, Prihoda Gábor és Vass Zoltán (2018): In: Révész László, Csányi Tamás (szerk.): *Megalapozó tanulmány a testmozgásalapú iskolai mozgásprogramok fejlesztéséhez*. Líceum, Eger.
- K. Nagy Emese és Révész László (2018): *A Komplex Alapprogram tanulási-tanítási stratégiája*. In: Révész László, K. Nagy Emese és Falus Iván (szerk.): *A Komplex Alapprogram Koncepciója*. Líceum, Eger.
- K. Nagy Emese, Révész László, Revákné Markóczy Ibolya, Sápinné Bényei Rita, Kopp Erika, Lénárd Sándor, Major Éva, ... és Musza Katalin (2018): *Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportban (DFHT). Tanítási-tanulási stratégia*. Líceum, Eger.
- Koronczai Józsefné (2013): *Differenciálás összevont osztályokban*. In: Podráczky Judit (szerk.): *Különlegesek. Adalékok a differenciálás módszertanához*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Budapest. 41–52.
- Magyarország 2018. évi Nemzeti Reform Programja. Letöltés: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-national-reform-programme-hungary-hu_2.pdf (2019. 05. 04.)
- Révész László (2018a): *Az EFOP 3.1.2. Projekt bemutatása*. In: Révész László; K. Nagy Emese és Falus Iván (szerk.): *A Komplex Alapprogram Koncepciója*. Líceum, Eger. 9–11.
- Révész László (2018b): *A Komplex Alapprogram alprogramjai*. In: Révész László, K. Nagy Emese és Falus Iván (szerk.): *A Komplex Alapprogram Koncepciója*. Líceum, Eger. 43–60.
- Révész László és Csányi Tamás (2015): *Az iskolai testnevelés és sport tudományos alapjai*. In: Révész László és Csányi Tamás (szerk.): *Tudományos alapok a testnevelés tanításához. I. kötet: Szemelvények a testnevelés, a testmozgás és az iskolai sport tárgyköréből. Társadalom-, természet- és orvostudományi nézőpontok*. Magyar Diáksport Szövetség, Budapest. 8–36.
- Révész László, K. Nagy Emese (2018a): *A Komplex Alapprogram bemutatása*. In: Révész László, K. Nagy Emese és Falus Iván (szerk.): *A Komplex Alapprogram Koncepciója*. Líceum, Eger. 11–20.